

חיי ואהבותי

פראנק האריס נולד בשנת 1854 ומת ב־1931, שבע־ימים וכפי הנראה גם שבע־רובגו. בע־רוב יומו, ב־1923, החל לפרסם את האוטו־ביוגרפיה שלו, שהכרך החמישי והאחרון שלה לאה אור רק אחרי פטירתו. הוא היה אנגלו־אירי, שפמה משנות־עיצובו עברו עליו בארצות־הברית. כפי הנראה היה איש מוכ־שר מאד, בעל זכרון „פוטוגני“, שגון ומב־ריק. אוסקר ויילד, אחד מידידיו, אמר עליו: „האריס התארה בכל אחד ממיטב הבתים באנגליה — פעם אחת בלבד“, וזאת מחמת החירות היתירה שהיה נוהג. כנראה, בדיבורו. לאחר שניסה ידו בעריכת־דינים, פנה לכתובה ובמלחמת 1878 בין הרוסים לתור־כים שימש כתב של כמה עתונים אמריקאיים (יריביו, מסופר בדברי־המבוא של המו־ל העברי, טענו כי „כיסה“ את המלחמה מתוך בית־בושת באודיסה). אחרי־כן חזר לאנגליה, נעשה סגן־עורכו של עתון־ערב כושל, הוא „איונגג ניו“, ותוך תקופת־זמן הגדיל את תפוצתו פ־עשרה („כאשר הגעתי לרמה שכלית של בני ארבע־עשרה, התלהב הצי־בור האנגלי והחל לחטוף את העתון“, הסביר האריס). הוא נשא לאשה אלמנה עשירה, ש„אותה הצליח לרושש בלי שיעלה בידו להביא לה אושר“. בכספה נאבק על מושב בפרלמנט הבריטי, ואת סיכויו לז־פות באותו מושב קבר כליל בשאתו נאום־בחירות שבו „העלה על נס את פילגשיהם של צירי־הפרלמנט“, בעזרת הלוואות של ידידים ומודעים, חזר לעולם העתונות, רכש את השבועון הספרותי „סאטרדי רבי“, וזכה לשתף בו סופרים כג. ב. שו, ה. ג. וולס. קפלינג והארדי.

בעיקרו של דבר אפשר להוסיף את דמותו של מר האריס לגלריה של ה„ויקטוריאנים הגדולים“, אף כי הוא האריך ימים עוד 30 שנה לאחר מותה של הקיסרית החסודה, ואף כי הרבה מהרפתקותיו — בחייו נבאה־בותיו, במעשיו כבכתבתו — ודאי היה בהן כדי להעביר צמרמורת בגופם של רוב הבור־גנים בני־זמנו. אכן, תגובתם זו של בני־

הדור היתה, כמדומה, משאת־נפשו של מר האריס וראש־מאוייו בגשתו לכתוב את פרשת־חיו, אף כי היו לו בכך גם כוונות חינוכיות מפורשות. „בשלב האחרון של חייו“, אומר האריס באקדמתו לספר, „נר־טים כולנו להקריב שמץ מן האמת תמורת אהדת הזולת“. בנטיה זו לא יוכל הקורא להאשימו. לעומת זאת ניכר בו שהיה מוכן להקריב הרבה מן האמת ובלבד שידהים את הזולת. ירעישו, או יעורר בו פלצות. ספק הוא באיזה משני המקרים יוצאת „הא־מת“ נשכרת יותר. מכל־מקום, מאס בירבוּם הידוע העיר פעם כי מגרעתו הגדולה של פראנק האריס היתה נטייתו לומר את האמת רק כאשר בגד בו דמיונו.

מי שעדיין לא שמע מה עניינה, או עיקר עניינה, של ה„אוטוביוגרפיה“ הזאת — לחס־תריהם של כמה וכמה שנתונים — בני־תשחורת בארצות־המערב בשנות ה־20 וה־30 למאתנו — ראוי הוא שנצטט לפניו כאן שוב מן המבוא של המו־ל העברי: „האריס... תיאר את ההבדלים שמצא באמ־נות־האהבה אצל בנות העמים השונים, גר־עים שונים, ומעמדות שונים בחברה“. צד המחאה וההתרסה שהברצאת־הדברים הזאת גלוי מתוך אקדמתו של האריס עצמו, האר־מר: „בדעתי לספר את אשר הורוני החיית, ואם אפתח באלפבית של האהבה, אין זאת אלא משום שחונכתי בבריטניה ובארצות־הברית, ושם ממעטים מאד להורות לצע־רים תורה חשובה זו“. המניע האלטרואיסטי והמוראליסטי ניכר, לעומת זאת, מתוך מש־פטי־ההצהרה הבאים, שלא נוכל להתאפק מלהביאם כלשונם:

„ברצוני להזהיר את הצעירים התמימים מפני השטרונות והשוניות הנסתרים באוק־ינוס החיים ולהתוות להם מפה של הנתי־בים הבלתי ידועים...“

„בדעתי להורות לצעירים כיצד להשתמש ברובה האוטומטי שלהם, על־מנת שיוכלו להיעזר בו שנים רבות; ורצוני ללמד את אלה שכבר הגיעו לתור הרובה הדור־קני, כיצד להישמר ולהאריך את ימיו של הנשק הטוב הזה, העשוי לשרתם עד

אפילו שנצטמצמו מעיו של המסכן עד כדי כך שיכול הוא לומר די בגמיעות אחדות בלבד ממרק־הדגים השמנוני שהכין לו פראנק בשעתו.

י. ע.

הדיירים מאחורי השעון

דעה קדומה אומרת כי צורת האגדה אינה מתאימה עוד לסופר־ילדים מודרני שפן כל האגדות כבר נכתבו והמוסיף עליהן אינו אלא טוחן קמח טחון. לאגדות נאות המרכבות וספינות־המפרש, הפישור והפלך, אך מה צורך יהיה באגדה שגיבוריה יסעו באוטר־בוס וישתמשו בטלפון?

אפשר שסיבתה של דעה זו היא בזה שבא־גדות המתחדשות והחדשניות רבים המוטיבים ה"חינוכיים" מן הספרותיים, תופעה חולה זו היא מפת רובה של ספרות הילדים המודרנית, אלא שהאגדה והשיר רגישים לחוסר הפנות יותר מצורות ספרות אחרות.

שנת החמישים לחייהם; לאחר־מכן יוכל הרובה החד־קני לענגם עוד חצי־יובל שנים".

מאתיים עמודי־דפוס הבאים לאחר ההצהרות האלו רצופים, בראש־וראשונה אם לא בעי־קר, מופתים־להועיל, או הדגמות מעשיות, לשיטותיו של המחבר. אם לא בחיים, הרי לפחות באהבה. אם לא באהבה, הרי לפחות בעגבים, חייב אדם להודות שמר האריס מרצה את נסיונות־חיינו אלה בתקיפות ובדי־קנות (לפחות למראית־עין) כיאה למורי־דיקדוק או מתמטיקה, או כדרך שנוהגים היו הללו אולי בתקופה הוויקטוריאנית. הקורא בן־זמננו דומה ששוב אינו נענה כל־כך להרבצת־תורה מסוג זה; אפשר

* פראנק האריס: חיי ואהבותי (אוטוביו־אוגרפיה), ספר ראשון; עברית: חיים לב; הוצאת כתבי מחברים נודעים, ת"א, 1960; עמ' 239.

משרד ראשי:

תל־אביב, רח' הרי־מיני 1, טל. 67371/3, 67894/6

סניפים: ירושלים, חיפה, באר־שבע, אילת